

SELETUSKIRI

Vabariigi Valitsuse protokollilise otsuse „Eesti seisukohad kemikaalide „üks aine, üks hindamine“ algatuste kohta” juurde

1. Sissejuhatus

Euroopa Komisjon (edaspidi komisjon) esitas 7.12.2023 kolmest eelnõust koosneva algatuse, mille eesmärgiks on lähenemisviisi „üks aine, üks hindamine“ rakendamine, et muuta tulemuslikumaks, sidusamaks, tõhusamaks ja läbipaistvamaks erinevates Euroopa Liidu (edaspidi EL) õigusaktides nõutud kemikaalide ohutushinnangute esitamist.

Määruse eelnõuga, millega luuakse kemikaalide **ühtne andmeplatvorm**, koondatakse kemikaaliandmed EL tasandil kesksesse IT-taristusse ning tagatakse, et see teave on võimalikult turvaline, kvaliteetne, leitav, juurdepääsetav, koostalitlusvõimeline ja taaskasutatav. Praegu on need andmed killustunud erinevate EL ametite vahel (sh Euroopa Kemikaaliamet, Euroopa Keskkonnaamet, Euroopa Toiduohutusamet, Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet). Andmete kättesaadavuse parandamine aitab tuvastada keemiliste riskide varajasi hoiatussignaale ja hõlbustab vajaduse korral täiendavate teaduslike andmete loomist. Kemikaalide tekitatava kahju vältimiseks on vajalik, et võimalikult varakult saaks kindlaks teha kõik tekkivad keemilised riskid ning näha ette kemikaalide kasutamise ja nende keskkonda sattumisega seotud tagajärgi. Selleks on vaja teavet varajaste hoiatussignaalide kohta. Ühine kemikaalide andmeplatvorm annab ametiasutustele laialdasema juurdepääsu keskkonnas ja inimeste organismis leiduvate kemikaalide ja nendega inimestele kaasnevate riskide kohta ning aitab neil andmeid kasutada oma regulatiivsete ülesannete täitmisel. Ettepanek parandab ka kemikaalide siseturu toimimist ja tõhusust, sest ühine andmeplatvorm annab teavet kemikaale käsitlevate regulatiivsete protsesside ning liidu õigusaktidest tulenevate õiguslike kohustuste kohta. See teave suurendab ettevõtjate jaoks läbipaistvust ja prognoositavust. Andmeplatvormi loomisega seotud investeeringud rahastatakse EL eelarvest.

Lisaks muudetakse algatusega mitmeid EL **sektoripõhiseid tooteregulatsioone** (sh toiduohutuse üldmäärus, meditsiiniseadmete määrus ja püsivate orgaaniliste saasteainete määrus) eesmärgiga täpsustada komisjoni ja EL ametite vahelist ülesannete jaotust, koondades võimalikult suure osa kemikaalide tehnilise ja teadusliku hindamisega seotud ülesannetest Euroopa Kemikaaliametisse. Elektri- ja elektroonikaseadmetes ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta käivas direktiivis muudetakse piirangute kehtestamise ja erandite taotlemise menetluskorda, et muuta seda tõhusamaks ja kaasata teadus-tehnilisse hindamisse Euroopa Kemikaaliamet.

Eesti toetab „üks aine, üks hindamine“ lähenemisviisi rakendamist, mis aitab sujundada erinevatest EL kemikaalialastest õigusaktidest tulenevate nõuete rakendamist, vältida ebavajalikku dubleerimist ja vähendada halduskoormust nii ettevõtjatele kui riigiasutustele. Eelnõudega **ei kaasne olulisi muudatusi Eesti õigusruumis ega riigiasutuste töökorralduses**, samuti **puuduvad mõjud riigieelarvele**.

Ettepanek on kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe¹, kestlikkust toetava kemikaalistrateegia² ja komisjoni teatisega ELi pikaajalise konkurentsivõime³ kohta. Eesti seisukohtade kujundamisel on arvestatud rahvastiku tervise arengukavaga 2020-2030 (heaks kiidetud VV 29.04.2021 kabinetinõupidamisel) ja selle tervist toetava keskkonna programmi eesmärkidega. Samuti on arvestatud Eesti seisukohtadega Euroopa Komisjoni algatuse „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas (COM(2020) 667)“ kohta (heaks kiidetud 10.12.2020 VV istungil ja 14.12.2020 Riigikogu EL asjade komisjonis).

Eelnõu õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 (siseturg). Eelnõude vastuvõtmiseks seadusandlikus tavamenetluses on vajalik kvalifitseeritud häälteenamus. Läbirääkimised toimuvad nõukogus eelnõude läbivaatamiseks moodustatud *ad hoc* töögruppis. Rahvusparlamentide subsidiaarsuse kontrolli tähtaeg on 05.04.2024⁴. Eelnõu on kooskõlas subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetega, kuna selle üldeesmärki ei ole võimalik saavutada üksnes liikmesriikide võetavate meetmetega.

Seletuskirja koostasid sotsiaalministeeriumi keskkonnatervise ja kemikaaliohutuse juht Aive Telling (aive.telling@sm.ee) ning EL ja väliskoostöö osakonna nõunik Elen Ohov (elen.ohov@sm.ee). Seisukohad on kooskõlastanud valdkonna eest vastutav terviseala asekancler Anniki Lai (anniki.lai@sm.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Algatuse eesmärk on rakendada kemikaalide hindamisel "üks aine, üks hindamine" põhimõtet ehk muuta kemikaalide ohutuse hindamist erinevates valdkondlikes EL õigusaktides efektiivsemaks, mõjusamaks, koherentsemaks ja läbipaistvamaks. ELi kemikaalialaste õigusaktide toimivuskontrolli⁵ käigus hinnati üle 40 õigusakti. Selles järeldati, et üldiselt on kemikaale käsitlev ELi õigusraamistik eesmärgipärane, kuid toodi välja ka mõningad puudujäägid. Muudatused on kooskõlas 2020. a avaldatud EL kestlikkust toetava kemikaalistrateegiaga.

Lähenemisviis „üks aine, üks hindamine“ hõlmab endas hindamiste algatamise ühtlustamist, mis võimaldaks suurel määral ühtlustada ja koordineerida kemikaaliohutuse hindamiste käivitamist, sh võimaldada ainerühmade hindamist, selle asemel et hinnata aineid eraldi. Hindamistel kasutatavad meetodid peaksid olema võimalikult ühtsed. Samuti on oluline täpsustada ülesannete jaotust hindamisi tegevate asutuste vahel, et kasutada võimalikult hästi ära olemasolevad teadmised ja vahendid ning tagada hea koostöö. Kemikaaliteave peab olema kergesti leitav, juurdepääsetav, koostalitlusvõimeline, turvaline ja kvaliteetne, et tagada hindajatele juurdepääs kõigile kättesaadavatele andmetele, ilma et sellega kaasneks tehniline või halduskoormus. „Üks aine, üks hindamine“ lähenemisviisi eesmärgiks on ka hindamise ning hindamise aluseks olevate teaduslike andmete ja kemikaaliteabe läbipaistvuse tagamine.

Algatus koosneb kolmest eelnõust:

¹ Komisjoni teatis [COM \(2019\) 640 final](#) „Euroopa roheline kokkulepe“

² Komisjoni teatis [COM\(2020\) 667 final](#) „Kestlikkust toetav kemikaalistrateegia. Mürgivaba keskkonna loomise suunas“

³ Komisjoni teatis [COM \(2023\) 168 final](#) „ELi pikaajaline konkurentsivõime: pilk 2030. aasta järgsesse aega“

⁴ <https://secure.ipex.eu/IPEXL-WEB/document/COM-2023-0779>

⁵ https://commission.europa.eu/publications/fitness-check-most-relevant-chemical-legislation-excluding-reach_en

1. **Määruse eelnõu (COM(2023) 779)⁶**, millega luuakse ühtne andmeplatvorm ja reeglid andmete leitavuse, ligipääsu, koostalitlusvõimelisuse ja taaskasutatavuse kohta, samuti luuakse kemikaalide seire- ja vaatlusraamistik.

Lühikokkuvõte: Eelnõu eesmärk on parandada kemikaalide ohustusala info kättesaadavust ja taaskasutust luues EL tasandil ühtse kemikaalide andmeplatvormi, kuhu integreeritakse andmed praegu erinevate valdkondlike õigusaktide alusel nõutud kemikaalide ohutushinnangute kohta (kokku hõlmab see algatus 70 kemikaalidega seotud EL õigusakti alusel kogutavat teavet näiteks toiduohutuse, keskkonnakaitse, tööstusheite ja jäätmete, tooteohutuse, töötajate tervisekaitse valdkondades). Eesmärk on suurendada järjepidevust sama kemikaali või kemikaalide rühma kohta erinevate EL ametite poolt kogutavas infos või tehtud ohutuse hinnangutes. Andmeplatvormi peab looma Euroopa Kemikaaliamet ning sinna kantakse erinevate liidu õigusaktide rakendamise raames loodud ja esitatud ning EL ametite hallatavad andmed, samuti liidu programmide või teadustegevuse käigus loodud andmed. Selliseid kemikaalidega seotud andmeid haldavad lisaks Euroopa Komisjonile Euroopa Kemikaaliamet (ECHA), Euroopa Keskkonnaamet (EEA), Euroopa Toiduohutusamet (EFSA), Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA) ning inimravimite ja veterinaarravimite ohutus- ja keskkonnariskihindamisega seoses Euroopa Ravimiamet (EMA). Platvormi osaks on varase hoiatuse süsteem, mille peab looma Euroopa Keskkonnaamet ning mis peab hõlmama muuhulgas ka ohuteatise olemasolevatest riiklikest varase hoiatuse süsteemidest. Riskipotentsiaaliga kemikaalide jälgimiseks luuakse ECHA poolt eraldi vaatlussüsteem. Ettevõtjate jaoks on ainus uus administratiivne kohustus andmeplatvormi määruse eelnõu artiklis 22 sätestatud uuringutest teavitamise kohustus. Selle kohaselt tuleb teavitada uuringutest, mis on algatatud või viiakse läbi eesmärgiga esitada ECHA-le hindamistoimik või toote turulepanemisele eelneva riskihindamise raames (eeskuju on võetud toiduvaldkonna regulatsioonist, kus sarnane teavitamiskohustus juba eksisteerib). Komisjoni hinnangul ei kaasne teavitamiskohustusega olulist halduskoormust.

2. **Määruse eelnõu COM(2023) 783⁷**, millega muudetakse toiduohutuse üldmäärust (EÜ) 178/2002, Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa keskkonnateabe- ja -vaatlusvõrgu kohast määrust (EÜ) nr 401/2009, meditsiiniseadmete määrust (EL) 2017/745 ja püsivate orgaaniliste saasteainete määrust (EL) 2019/1021, et ümber jaotada kemikaalide hindamist puudutavaid teaduslikke ja tehnilisi ülesandeid ning erinevate EL ametite koostööd parandada

Lühikokkuvõte: Eelnõu eesmärk on muuta kemikaalide ohutuse hindamisega seotud vastutuse jaotust selgemaks, koostööd paremaks ning pädevuse ja ressursikasutust efektiivsemaks. Eelnõus jaotatakse ümber olemasolevaid tööülesanded ja seatakse EL ametitele uusi tööülesandeid kemikaalide ohustusala hindamisega seonduvalt. Ettepaneku puhul on tegemist koondmäärusega, millega muudetakse nelja määrust, millest igaühel on oma õiguslik alus.

3. **Direktiivi eelnõu COM(2023) 781⁸**, millega muudetakse elektri- ja elektroonikaseadmetes ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta käivat direktiivi (2011/65/EL) samuti eesmärgiga anda ülesanded Euroopa Kemikaaliametile ja kaasata selle teaduslikud komiteed seoses ainete tehniliste ja teaduslike hindamisega.

Lühikokkuvõte: Eelnõu eesmärk on ühtlustada elektri- ja elektroonikaseadmetes ohtlike ainete kasutamise piirangute menetlused teiste kemikaalide hindamist puudutavate õigusaktide

⁶ [EUR-Lex - 52023PC0779 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁷ [EUR-Lex - 52023PC0783 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁸ [EUR-Lex - 52023PC0781 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

nõuetega ja saavutada parem koostoime kemikaaliregulatsiooniga. Parandatakse kooskõla kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist reguleeriva (REACH) määrusega, andes ülesanded Euroopa Kemikaaliametile (ECHA) ja selle teaduslike komiteede kaasamiseks elektri- ja elektroonikaseadmete direktiivis (RoHS) kasutamispäirangu all olevate ainete nimekirja muutmise ning erandite taotlemise protseduurides. Elektri- ja elektroonikaseadmetes piirangualuste ainete nimekirja ülevaatamise ja muutmise kriteeriumina lisatakse ka koherentsus muude kemikaalide valdkonna õigusaktidega, samuti täpsustatakse erandi taotlemise menetlust, milles komisjoni asemel saab juhtrolli ECHA. Teiseks täpsustatakse teatud spetsiifilistes tehnilistes rakendustes piirangualuste ainete kasutamiseks ettevõtjatele antavate erandite taotlemise protseduuri, mille puhul samuti saab piirangutoimiku koostamise ülesande ECHA.

3. EL asja vastavus subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele

Eelnõu õiguslikuks aluseks on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 114 (siseturg). Eelnõu vastab **subsidiaarsuse** põhimõttele, kuna selle üldeesmärk, kaitsta inimesi ja keskkonda kemikaalidele omaste ohtude eest, tagades seejuures kaupade vaba liikumise ühtsel turul, ei ole saavutatav üksnes liikmesriikide võetavate meetmetega, küll aga saab neid eesmärke nende ulatuse tõttu paremini saavutada liidu tasandil.

Kõigi ELi liikmesriikide eesmärk on tagada inimeste tervise ja keskkonna kaitse kõrge tase ning aidata selleks teha ühtseid ohutushinnanguid. Kuigi kemikaaliriskide ulatus võib riikide ja piirkondade lõikes erineda, siis kahjulike ainete keskkonnamõjul ei ole piire. ELi tasandil tuleb suurendada teabe kättesaadavust eesmärgiga kõrvaldada probleem, et kemikaaliandmed on ELi eri ametites, komisjoni talitustes ja liikmesriikide tasandil hajutatud. Teabe kättesaadavuse ja jagamisega seotud lõppeesmärk on koondada kõik kemikaaliandmed kesksesse ligipääsetavasse kohta, mis eeldab ELi tasandi meetmeid. Ettepanek loob lisaväärtust, parandades eri õigusaktide vahelist teaduslikku sidusust ning ohutushinnangute teaduslikku kvaliteeti ja usaldusväärsust. See parandab märkimisväärselt kemikaalide reguleerimise protsesside läbipaistvust ja kaasavust. Standardandmevormingute ja kontrollitud sõnaloendite kehtestamine hõlbustab ka digiteerimist ja andmete koostalitlusvõimet ning tagab andmete masinloetavuse.

Eelnõu vastab **proportsionaalsuse** põhimõttele, kuna muudatused täiendavad kemikaale reguleerivaid ELi õigusakte ning aitavad muuta protsesse selgemaks ja läbipaistvamaks. Uuringutest ja regulatiivsetest protsessidest teavitamise kohustusega kaasneb täiendav halduskoormus riigiasutustele ja ettevõtetele, kuid hinnanguliselt ei ole täiendav aja- ja tööjõukulu teabe esitajale väga suur. Eesmärk on tagada ELi ametite hea koostöö kõigis aspektides, mis mõjutavad kemikaalide hindamise sidusust ja tõhusust (nt metoodika väljatöötamine, andmevahetus ja teadusväljundite erinevuste kaotamine) ning vähendada dubleerimist.

4. Esialgse mõjude analüüsi kokkuvõte

Eelnõul on positiivne mõju inimeste tervisele ja looduskeskkonnale. Kemikaalide tõhusam hindamine aitab kaasa keskkonnareostuse ja kemikaalidest tulenevate riskide vähendamisele nii inimestele kui ka looduskeskkonnale. Ettepanek aitab parandada ELi õigusaktide alusel toimuva kemikaalide hindamise tõhusust, sidusust, kvaliteeti ja läbipaistvust ning aitab kaasa tekkivate keemiliste riskide varajasele kindlakstegemisele. Pikemas plaanis suurendab see ELi

tasandi teaduslike hindamiste sidusust ning võimaldab teha paremaid, teadlikumaid ja tõhusamaid poliitikavalikuid, mis toob kasu kodanikele, tööstusele ja keskkonnale.

Kemikaale käsitlevale teabele juurdepääsu lihtsustamine suurendab läbipaistvust ning prognoositavust ning võimaldab tööstusel, riikide ametiasutustel ja ELi ametitel paremini kavandada ja koordineerida oma tegevust. Andmete parem leitavus ja võrreldavus vähendab omakorda riskihindajate, sealhulgas liikmesriikide haldusasutuste halduskoormust ning vähendab dubleerimist.

Seire- ja väljavaateraamistiku loomine, sealhulgas tekkivate keemiliste riskide eest varajase hoiatamise ja asjakohaste meetmete süsteem, võimaldab lühendada riski varajaste signaalide ja neid riske vähendavate regulatiivsete meetmete vahelist reageerimisega ning parandab seeläbi inimeste tervise ja keskkonna kaitset. Parema juurdepääsu abil usaldusväärsele ja kvaliteetsele teabele saame suunata, kuidas töötatakse välja, arendatakse ja toodetakse kemikaale ja tooteid, milles neid kemikaale kasutatakse ning mis tagavad soovitava funktsiooni või teenuse, olles seejuures ohutud ja kestlikud. Lisaks võib kemikaalide kestlikkust käsitleva teabe kättesaadavaks tegemine tekitada nõudluse väiksema keskkonnamõjuga kemikaalide järele, mis oleks otseselt kasulik tervisele ja keskkonnale.

Tööstusele ning eelkõige väikese- ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKE) ja mikroettevõtjatele on oluline, et paraneb ülevaate saamine kemikaale käsitlevatest ELi õigusaktidest tulenevatest kohustustest. Ettepanekuga ei looda uusi andmenõudeid kemikaalide registreerimise, hindamise, autoriseerimise ja piiramisega seoses. Jätkuvalt kohaldatakse kehtivate ELi kemikaalialaste õigusaktide kohaseid teabenõudeid. Käesoleva ettepanekuga ühtlustatakse teabevoogusid ja tsentraliseeritakse kehtivate ELi õigusaktide alusel kogutavad andmed. Ainus uus nõue ettevõtjatele, mida käesoleva algatusega soovitakse kehtestada, on kohustus teatada uuringu tellimisest või tegemisest, millega ei kaasne olulist halduskoormust (teate esitamiseks kulub hinnanguliselt 30 minutit).

Algatusel ei ole otsest mõju Eesti ettevõtetele. Kemikaalide riskihindamine on ainepõhine, see tähendab ühele ainele viiakse läbi ühine hindamine. Erinevad seda ainet tootvad või kasutavad ettevõtted moodustavad konsortsiumi, mitte iga ettevõtte eraldi ei vii läbi hindamist ega telli uuringuid. Praegune algatus laiendab seda ühist aine hindamist veelgi, ühtlustades süsteemi ning lõppkokkuvõttes vähendades ettevõtjate kulutusi. Eestis puuduvad aine hindamiseks vajalikud hea laboritava nõuetele vastavad laborid. **Seega hetkel see Eesti laboreid ei puuduta.**

Eelnõud ei too kaasa Eestis kehtivates õigusaktides olulisi sisulisi muudatusi, samuti **puudub mõju riigieelarve tuludele ja kuludele.**

Eestis reguleerib valdkonda **kemikaaliseadus**, kus tuleb sisse viia tehnilised muudatused teavitamiskohustusega seotud **karistuste sätestamiseks**.

Eesti **riigisutuste ülesannete jaotust eelnõu ei mõjuta**, samuti ei too see kaasa olulisi töökorralduslikke muudatusi. Eestis täidab kemikaaliseadusest tulenevalt pädeva asutuse ülesandeid Terviseamet. Andmeplatvormi loomisega seoses ei ole ette näha muudatusi Terviseameti töökorralduses. Ka praegu toetutakse kemikaalide hindamisel ECHA andmebaasidele. Uue määruse jõustumisel muutuvad kemikaalide andmed kergemini kättesaadavaks ning see hõlbustab kemikaalide hindamist ja regulatiivsete otsuste langetamist ning muudab hindamistegevused efektiivsemaks. Mõningane töökoormus võib riigiasutustele kaasneda seoses kohustusega teavitada kesksesse andmebaasi regulatiivsetest protsessidest, mis liikmesriik on algatanud eelnõu lisas III toodud EL õigusaktide alusel ainete või ainegruppide suhtes. REACH-määruse ja CLP-määruse raames teavitavad liikmesriikide pädevad asutused

juba praegu Euroopa Kemikaaliametit regulatiivsetest algatustest, mis koondatakse selleks loodud (*Public Activities Coordination Tool*)⁹ andmebaasi. Senine kogemus on näidanud, et **teavituste tegemine ei ole riigiasutustele liigselt koormav**, kuna selleks kasutatakse lihtsat veebivormi. Uue keskse andmebaasi loomisel laiendatakse sarnast teavituste süsteemi ka muudesse valdkondadesse. Näiteks hõlmatakse toiduvaldkonna regulatsioonid, kus seni sarnast teavitamiskohustust ei ole (nt loomasöödas leiduvate soovimatute ainete kohta ei koondata teavet kavandatud tegevuste kohta). Eestis puudutaks see eelkõige Põllumajandus- ja Toiduameti tegevust, kus see võib kaasa tuua uusi kohustusi regulatiivsetest algatustest teavitamisega seoses.

Eelnõu aitab muuta tõhusamaks EL ametite tegevust. **Andmeplatvormi loomisega seotud investeeringud rahastatakse EL eelarvest.** Selleks on vaja kohandada ja laiendada olemasolevaid andmestruktuure ja IT-süsteeme ning töötada välja uusi süsteeme, mida peaks ennekõike tegema ECHA, kuid ka teised ELi ametid kui andmeallikate omanikud, kes peavad andmestuid platvormiga integreerimiseks ette valmistama. Eelnõud mõjutavad komisjoni, Euroopa Kemikaaliameti (ECHA), Euroopa Keskkonnaameti (EEA), Euroopa Toiduohutusameti (EFSA) ja Euroopa Ravimiameti (EMA) personali- ja haldusressursivajadust. Kokku on järgneva kolme aasta jooksul kõikide EL ametite täiendav **tööjõuvajadus** 44 täistööajaga ajutist töötajat ja 58 lepingulist töötajat (peamiselt ECHA, EFSA ja EEA) ning kaasnevad täiendavad **tegevuskulud** on 16,4 miljonit eurot.

Algatusega **jaotatakse EL tasandil ametite vahel ülesandeid ümber**, eesmärgiga koondada võimalikult suur osa kemikaalide tehnilise ja teadusliku hindamisega seotud ülesannetest Euroopa Kemikaaliametisse. Näiteks viiakse elektri- ja elektroonikaseadmetes ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta käivast direktiivist 2011/65 (RoHS direktiiv) tulenevad teadus-tehnilised hindamised ja püsivate orgaaniliste saasteainete määrase (EL) 2019/1021 (POS määrus) lisade IV ja V ülevaatamine Euroopa Komisjoni vastutuselt Euroopa Kemikaaliameti alla. Sellest tulenevalt **suureneb Euroopa Kemikaaliameti juurde moodustatud teaduskomiteede¹⁰ töökoormus**, samuti tuleb komiteedesse kaasata juurde ekspertiisi spetsiifilistes pädevusvaldkondades, mis on vajalikud arvestades komiteede laiendatud töövaldkonda. Hinnanguliselt on oodata riskihindamise komitee (RAC) töökoormuse kasvu üle 70% ehk igal aastal täiendavalt 80 arvamust aastas võrreldes praegusega, mis suuremalt jaolt tuleneb joogivee direktiivi ja CLP-määruse¹¹ rakendamisest. Komisjon on hinnanud, et RoHS direktiivi teadus-tehniliste ülesannete andmine ECHALE tähendaks aastas 4 RACi arvamust ja 31 SEACi arvamust. POS määruse puhul on komisjon hinnanud, et määruse lisade IV ja V ülevaatamiseks ei pea RAC ühtegi arvamust andma ning SEAC peaks andma 2 arvamust aastas. Samas on komisjon ka enda mõjuhinnangus välja toonud, et analüüsid ja hinnangud, mida POS määruse jäätmeid puudutavad lisad nõuavad, on väga tehnilised ja spetsiifilised, puudutades tooteid, tarneahelaid, tehnoloogiaid.

⁹ <https://echa.europa.eu/pact>

¹⁰ EL tasandil toimub kemikaalide hindamine Euroopa Kemikaaliameti juurde moodustatud teaduskomiteedes, mis annavad kemikaalialastes õigusaktides ette nähtud menetlustes oma arvamuse. Sellisteks menetlusteks võivad olla näiteks ainete ühtlustatud klassifikatsiooni ja märgistuse ettepanekud, aine tootmise, turustamise ja kasutamise kavandavad piirangud ning autoriseerimistaotlused. Tervise- ja keskkonnamõjude hindamisega tegeleb riskihindamise komitee (RAC). Kemikaalide kasutamist käsitlevate võimalike õigusmeetmete sotsiaal-majanduslikke mõjusid analüüsitakse sotsiaal-majandusliku analüüsi komitees (SEAC), mis hindab näiteks autoriseerimistaotluse esitamisel aine kasutusalaodega seotud alternatiivide sotsiaal-majanduslikke tegureid ning kättesaadavust, sobivust ja tehnilist teostatavust.

¹¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=SWD:2023:850:FIN>

EL tasandil ülesannete ümber korraldamisega seoses **otsest mõju liikmesriikide pädevate asutuste töökoormusele ei ole**, kuna ekspertide nimetamine ECHA teaduskomiteedesse on vabatahtlik. Samas tuleb arvestada võimalusega, et surve liikmesriikide ekspertide nimetamiseks teaduskomiteedesse suureneb. Juba praegu on liikmesriikidel keeruline leida teaduskomiteedesse vajalike pädevustega eksperte, kes vastavad komiteede poolt esitatud eialastele kvalifikatsioon- ja pädevusnõuele. Seega komiteede töö kvaliteedi tagamiseks tuleb edaspidi kaaluda, kuidas ELis tervikuna oleks kaasatud piisav arv vajalike teadmiste ja oskustega eksperte. Kuna tegemist on väga spetsiifiliste oskusteadmistega, siis Eestis nõutava kvalifikatsiooniga eksperte napib. Terviseametist on viimasel viiel aastal üks ametnik 0,5 töökoormusega osalenud RACi hindamistes. Käesolevast aastast on Eesti eksperdi osalus teaduskomitee töös ressursipuuduse tõttu peatatud. Sotsiaal-majandusliku analüüsi komitee (SEAC) töös ühtegi Eesti eksperti ei osale ja oleme koha täitnud Saksamaa eksperdiga. Komiteede liikmete puhul on oluline märkida, et tegemist on teadus-tehniliste komiteedega ning nimetatud eksperdid ei esinda seal Eesti riigi seisukohti ega riiki, vaid on oma töös sõltumatud erialaekspersed ning panustavad enamuse oma tööajast komiteede töösse.

5. Eesti seisukohad ja nende põhjendused

1. Eesti toetab lähenemisviisi „üks aine, üks hindamine“ rakendamiseks Euroopa Liidu ühtse kemikaalide andmeplatvormi loomist ja Euroopa Liidu ametite vahelises tööjaotuses kohustuste sätestamist edastada andmed platvormile. Peame oluliseks, et kavandatavad meetmed parandavad kemikaalidega seotud andmete kättesaadavust ning aitavad riigiasutustel ja ettevõtetel senisest tõhusamalt korraldada ja koordineerida kemikaalidega seotud ohtude hindamist ja õigusaktide nõuete täitmist, suurendamata seejuures halduskoormust.

Selgitus:

Lähenemisviisi „üks aine, üks hindamine“ rakendamine lihtsustab ainete hindamise protsessi muutes selle läbipaistvamaks. Samuti aitab see vältida töö dubleerimist tagades optimaalse ressursikasutuse. ECHA loodav ühine kemikaalide andmeplatvorm võimaldab juurdepääsu kõigist allikatest pärit kemikaale käsitlevale teabele ning selle teabe jagamist ja kasutamist. Leiame, et see parandab EL tasandi teaduslike hindamiste sidusust ning võimaldab teha paremaid, teadlikumaid ja tõhusamaid poliitikavalikuid. Andmeplatvorm annab avaliku sektori asutustele laialdasema juurdepääsu kemikaaliteabele, võimaldab teha teadlikumaid otsuseid inimeste tervise ja keskkonna parema kaitse eesmärgil. Näiteks hõlmab platvorm andmeid kemikaalide füüsikalise-keemiliste ohtude, kasutamise, kokkupuute ohutuse ja riskide esinemise kohta, heite ja tootmisprotsessiga seotud andmeid ja teavet keemiliste ainete kohta nii üksikainena kui ka segudes või toodetes. Platvormile koondatakse teave, mis on loodud või esitatud muude ELi kemikaalialaste õigusaktide alusel. Eelkõige on selliste andmete valdajaks Euroopa Komisjon, Euroopa Tööohutuse ja Töötervishoiu Amet (EU-OSHA), Euroopa Kemikaaliamet (ECHA), Euroopa Keskkonnaamet (EEA), Euroopa Toiduohutusamet (EFSA), Euroopa Raviamet (EMA) ja liikmesriikide ametiasutused.

Ühise andmeplatvormi osadena luuakse **seitse eriteenust**. Need on kemikaalide seire teabeplatvorm, võrdlusväärtuste hoidla, uuringuteadete andmebaas, regulatiivsete protsesside andmebaas, kohaldatavate õiguslike kohustustega seotud teavet sisaldav andmebaas, standardvormingute ja kontrollitud sõnaloendite hoidla ning keskkonnasäästlikkusega, sealhulgas kliimamuutustega seotud andmete andmebaas.

Ühtsesse andmeplatvormi koondatavad kemikaalide hindamise ja regulatiivsete protsessidega seotud andmed ei hõlma isikuandmeid, vaid sinna koondatakse läbiviidud teadusuuringute kokkuvõtted ning lõpptulemused üldistatud kujul. Ka Euroopa Keskkonnaameti kogutavad inimeste bioseire andmed avaldatakse kemikaalide seire teabeplatvormi kaudu anonüümituna (artikkel 6 p. 5).

Komisjoni, ELi ametite ja liikmesriikide kavandatud või käimasolevate regulatiivsete protsesside kohta teabe koondamine ühte andmebaasi (artikkel 10) suurendab tegevuse koordineeritust. See võimaldab nii pädevatel asutustel kui tööstusel oma tööd paremini kavandada ja prognoosida. Tööstusel, aga ka teistel sidusrühmadel on lihtsam teada, millal ja kuidas panustada regulatiivsetesse protsessidesse. Regulatiivsete protsesside määratlemisel lähtutakse eelnõu lisas III toodud EL õigusaktide nõuetest. Näiteks REACH ja CLP määruse alusel käsitletakse regulatiivsete tegevustena ainete kasutamisele kehtestatavaid piiranguid, klassifikatsiooni ja märgistuse harmoneerimise ettepanekuid või väga ohtlikuks aineks identifitseerimise ettepanekuid. ECHAs on tänasel päeval kasutusel avalike tegevuste koordineerimise tööriist (PACT¹²), mis koondab teavet REACH ja CLP-määruste protsesside kohta. Eelnõu kohaselt on kavas olemasolevat teavitussüsteemi laiendada ka muudele eelnõu lisas III toodud EL õigusaktidele, mille alla kuuluvad näiteks ka toiduvaldkonna regulatsioonid. Ühise andmeplatvormi juhtimiseks nähakse ette platvormi juhtkomitee moodustamine ja komisjon võtab otsusega vastu ühise andmeplatvormi juhtimiskava. Liikmesriigid on andmeplatvormi arendamisse kaastatud alalise eksperdirühma „Üks aine, üks hindamine“ kaudu, mis peaks pidevalt jälgima edusamme koostalitlusvõime, andmete taaskasutamise ning ühise andmeplatvormi ja selle toodete kasulikkuse valdkonnas.

Selleks, et kemikaalidega seotud teave oleks koostalitlusvõimeline ja lihtsasti leitav määravad komisjon ja ELi ametid kindlaks vormingud ja kontrollitud sõnaloendid, mis tehakse andmeplatvormil tasuta kättesaadavaks. Lisaks luuakse kemikaalide ja keemiliste riskide seire raamistik, et toetada kemikaale käsitlevaid meetmeid ja poliitikakujundamist. Liidu ametitele pannakse kohustus luua näitajate koondpaneel, et teha keemilise saaste mõju seiret ja hinnata kemikaalialaste õigusaktide tõhusust. Samuti kehtestatakse ametitele kohustus aidata luua ja hallata tekkivate keemiliste riskide eest varajase hoiatamise ja meetmete süsteemi. Kavandatav vaatlusfunktsioon koondab ja levitab avalikult teavet valitud kemikaalide omaduste, kasutusviiside ja turuolukorra kohta. See keskendub esialgu nanomaterjalidele ja hõlmab varem loodud Euroopa nanomaterjalide vaatluskeskust (EUON).

2. Toetame andmeplatvormi osana uuringuteadete andmebaasi loomist ja ettevõtjate kohustust teavitada seda toote riskihindamise raames ja EL õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks kemikaalidega tehtavatest uuringutest.

Selgitus:

Peame põhjendatuks eelnõus ette nähtud ettevõtjate kohustust saata ühise andmeplatvormi andmebaasi uuringute kohta teavet, kui nad tellivad uuringuid EL õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmiseks. Kohustus kehtestatakse nii tööstusele kui ka laboritele ja katsekodadele, kes selliseid uuringuid tellivad või kavatsevad teha. ECHA ülesanne on hallata uuringuteadete andmebaasi. Uuringuteate teave edastatakse ühisele andmeplatvormile ja tehakse avalikkusele kättesaadavaks alles siis, kui asjakohane regulatiivne toimik on esitatud ja kui asjakohased konfidentsiaalsuse hindamised on lõpule viidud. Uuringutest teavitamine aitab suurendada läbipaistvust kemikaalide sektoris ja tagada, et kõik kättesaadavad andmed lisatakse regulatiivset protsessi toetavasse toimikusse. Samuti piiraks see regulatiivse protsessiga seotud

¹² <https://echa.europa.eu/pact>

uuringutulemuste varjamise võimalikkust. Teavitamiskohustusega ei kaasne ettevõtjatele olulist halduskoormust, kuna esitatav teave ei ole väga mahukas ja ajakulukas.

- 3. Saame nõustuda, et liikmesriigid näevad oma õigusaktides ette mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused tagamaks ettevõtjate uuringutest teavitamise kohustuse täitmist. Eesti leiab, et liikmesriikidele peab jääma õigus valida sobivaim sanktsioonisüsteem ja liik, karistuste haldusõigusliku iseloomu rõhutamine ei ole põhjendatud. Tagada tuleks ka paindlikkus sanktsioneerida üksnes raskemaid rikkumisi.**

Selgitus:

Määruse eelnõu IX peatükis „Täitmise tagamine“ nähakse liikmesriikidele ette kohustus kehtestada mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad karistused ettevõtjate ja laborite artiklis 22 sätestatud teavitamiskohustuste täitmatajätmise eest. Eelnõus toodud üldises sõnastuses on säte meie hinnangul sobiv, kuna annab liikmesriikidele piisavalt paindlikkust ise valida sobiv sanktsioonisüsteem. Kui läbirääkimiste käigus tehakse ettepanekuid sõnastuse täpsustamiseks, siis Eesti ei pea põhjendatuks karistuste haldusõigusliku iseloomu rõhutamist. Liikmesriikidel peaks jääma maksimaalne pandlikkus sanktsioonimäära, -liigi ja menetluse osas. ELi õiguses ei ole kunagi halduskaristuste mõistet sisustatud. ELi õiguses on vaid kriminaalõiguslikud ja mitte-kriminaalõiguslikud karistused. Kusjuures viimaste korral, kui õigusakt ei viita sanktsiooni liigile, on liikmesriigil diskretsioon need mistahes menetluses kohaldada. Seega oleme vastu, et viidatakse „administrative penalties“ mõistele. ELi õiguses ei ole ühtset arusaama, mida see mõiste tähendab. Lisaks märgime, et eelnõu kohaselt ei pea teavitama toiduvaldkonna analüüsides, kuna sel juhul käib teavitamine Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 178/2002 nõuete järgi, seega ei hõlma antud määruse täitmise tagamiseks kehtestatavad karistused määruse (EÜ) nr 178/2002 alusel tehtavaid teavitusi. Karistuste kehtestamisel ettevõtjate ja laborite teavitamiskohustuse täitmatajätmise korral on oluline, et täitmise tagamisel teevald riiklikud järelevalveasutused ja EL ametid koostööd. Arvestades eeskätt olukordi, kus riik ei ole protsessi kaasatud (teavituse tegemine EL ametile), on vajalik, et asutused vahetavad teavet selle kohta kas ettevõtjad ja laborid täidavad artikli 22 kohast kohustust uuringutest teatada.

- 4. Peame oluliseks, et inimeste bioseire andmeid esitatakse ühtsele andmeplatvormile üksnes anonüümitud kujul. Juhul, kui ühtsel andmeplatvormil töödeldakse bioseirega seoses isikuandmeid, tuleb EL isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevalt sätestada täpsemad isikuandmete töötlemise tingimused.**

Selgitus:

Bioseire uuringute eesmärgiks on teha kindlaks inimeste kokkupuudet kemikaalidega. Uuringute käigus viiakse inimestelt võetud proovidega (enamasti veri, uriin või juuksed, vahel ka sülg või mõni muu maatriks) läbi keemiline analüüs, millega tuvastatakse kas uuritavas proovis leidub konkreetseid keemilisi ühendeid või mitte. Saadud tulemuste põhjal tehakse järeldused populatsiooni kohta, et võrrelda mis kemikaale ja millises koguses erinevate piirkondade inimestes leidub. Bioseire uuringute andmed avaldatakse üldistatud kujul ning tähtis on ühe kindla grupi keskmine kemikaalide sisaldus kehas, mitte ühe inimese proovi koostis. Seni ei tulene ühestki EL õigusaktist liikmesriikidele kohustust esitada Euroopa Keskkonnaametile inimeste bioseire andmeid isikustatud kujul.

Hetkel ei tule määruse eelnõus selgelt välja, et andmeplatvormil töödeldakse üksnes anonüümseid andmeid. Artikkel 6.5 kohaselt võimaldatakse juurdepääs anonüümitud

andmetele, kuid artiklist 3, mis sätestab ühtse platvormi toimimise tingimused, ei selgu, et platvormil töödeldakse üksnes anonüümitud andmeid. Selguse huvides võiks artiklis 3 selle see välja tuua. Juhul kui ühtsel andmeplatvormil isikuandmeid siiski töödeldakse, siis tuleb IKÜM-ist tulenevalt sätestada täpsemad isikuandmete töötlemise tingimused sh vastutava ja/või volitatud töötleja rollid, töödeldavate isikuandmete kategooriad, juurdepääsuõigused ning ette näha isikuandmete säilitamise tähtajad. Kuivõrd õigusselgus isikuandmete kontekstis on oluline igale osapoolle (andmete esitajale, andmesubjektile, andmete üle järelevalvet teostavale asutusele), siis võiks õigusselguse mõttes olla määrus üheselt arusaadav, kas andmete esitajalt eeldatakse isikustatud andmete esitamist, mis platvormipidaja anonüümib ja taaskasutusse annab, või võiks andmete esitaja juba andmed anonüümilt esitada. Normiselgus aitab kaasa ühtsele praktikale ja väldiks arusaamatusi.

5. Saame toetada Euroopa Komisjoni ettepanekut anda elektri- ja elektroonikaseadmetes ohtlike ainete kasutamise piiramist käsitlevas direktiivis teaduslik-tehnilised ülesanded Euroopa Kemikaaliametile. Peame mõistlikuks muuta ka ettepanekus välja pakutud ohtlike ainete kasutamise piirangutele erandite kehtestamise protsess konkreetsemaks ja läbipaistvamaks.

Selgitus:

Elektri- ja elektroonikaseadmed on väga mitmekesine tooterühm, mida iseloomustavad kiired innovatsioonitsükliid, mille tulemusel toimuvad pidevad muutused seadmete omadustes, jõudluses ja kasutatavates materjalides. Nimetatud seadmed sisaldavad ka mitmesuguseid ohtlikke aineid (nt plii, elavhõbe, kaadmium), mis võivad ohustada keskkonda ja inimeste tervist elektri- ja elektroonikaseadmete tootmisel ja kasutamisel ning elektroonikaromude kogumisel, käitlemisel ja kõrvaldamisel. RoHS direktiiviga¹³ piiratakse praegu kümne ohtliku aine kasutamist elektri- ja elektroonikaseadmetes. Lisaks raskmetallidele (plii, elavhõbe, kaadmium, kuuevalentne kroom) reguleeritakse broomitud ühendeid (PBB, PBDE) ja nelja ftalaati.

Euroopa Komisjon viis läbi RoHS direktiivi toimivuse hindamise ja selle peamine tulemus oli, et õigusakt täidab oma eesmärgi ja on aidanud oluliselt vähendada ohtlike ainete sisaldust elektroonikaseadmetes. Ainete kasutamise piiramiseks kehtestatud meetmetega võimaldab direktiiv täita eesmärgi, milleks on puhtamad materjalitsükliid ja elektroonikaromude keskkonnahoidlikum käitlemine, aidates kaasa ringmajandusele ning inimeste tervise ja keskkonna kaitsele. Direktiiv on olnud eeskujuks sarnaste nõuete kehtestamisele ka muudes maailma riikides nagu Norra, Ukraina, Korea, Taiwan, Jaapan, Hiina, USA erinevad osariigid. Praeguse ettepaneku raames soovitakse teha vaid RoHS direktiivi toimimise tehniline muudatus, et ühtlustada ainete hindamise protsesse erinevate õigusaktide vahel, kasutades selleks Euroopa Kemikaaliameti riskihindamise (RAC) ja sotsiaalmajanduslike mõjude hindamise komitee (SEAC) pädevust. Tulevikus on endiselt võimalik, et vaadatakse üle, kuidas RoHS direktiiv toimib koos uute õigusaktidega, mis samuti EL turul toodetele nõudeid seavad (nagu näiteks EL kestlike toodete määrus) ning kas RoHS oleks mõistlikum kehtestada määrase mitte direktiivi kujul.

Euroopa Kemikaaliametile RoHS piirangutega seotud ainete ja erandite hindamise funktsioonide üle andmine kindlasti lihtsustaks senist Euroopa Komisjonile langevat töökoormust, kus taotluste hindamise teenus on tellitud konsultantidelt. Lisaks on ettepanekus

¹³ Elektri- ja elektroonikaseadmetes ohtlike ainete kasutamise piiramise kohta käiv direktiiv 2011/65/EL

protsesside jaoks välja pakutud kindlad ajaraamid, et parandada RoHS direktiivi toimivuse hindamise käigus leitud puudus, mis märkis, et erandite taotlemise protsess ja tulemused ei ole läbipaistvad ja kõigile arusaadavad.

6. Saame toetada püsivate orgaaniliste saasteainete määruuses jäätmekäitluse erinõuetega hõlmatud ainete loetelu ja piirnormide ning erandite tingimuste muutmist õigusliku tavamenetluse asemel edaspidi delegeeritud aktidega. Peame oluliseks, et Euroopa Kemikaali ameti teaduskomiteede töösse kaasatakse eksperdid, kellel on pädevus jäätmetehnolisi küsimusi hinnata.

Selgitus:

Püsivad orgaanilised saasteained (edaspidi POSid) on koondnimetus ainetele, mis on toksilised, püsivad keskkonnas aastaid, liiguvad tuhandete kilomeetrite kaugusele nende esialgsest tootmis- või kasutuskohast ning ohustavad tervist ja ökosüsteeme pikaajaliselt viisidel, mis ei olnud nende ainete eesmärk ja mida ei osatud ette näha. POSid on inimeste toodetud ained, millel on terve rida kasutuseesmärke. Lisaks tekivad osad POSid tahtmatult põlemisprotsesside või tööstuslike protsesside käigus.

Euroopa Liidus kontrollitakse POSe sisaldavate jäätmete käitlemist POS-määruse¹⁴ IV ja V lisaga. Üldiselt on keelatud sellised kõrvaldamis- või taaskasutamistoimingud, mis võivad viia POS-määruse IV lisas loetletud ainete eraldi aina taaskasutamise, ringlussevõtmise, taasväärtustamise või korduskasutamiseni ehk uuesti turuleviimiseni. POSidega saastunud jäätmed tuleb kõrvaldada või taaskasutada viisil, kus jäätmetes esinevad POSid hävivad või muunduvad pöördumatult. Lubatud jäätmekäitlustoimingud on loetletud V lisa 1. osas. Eranditena võib jäätmeid käidelda muudel viisidel juhul, kui POSide sisaldus jäätmetes jääb alla IV lisa piirnormi või liikmesriigi pädeva asutuse loaga kooskõlas POS-määruse ja selle V lisa 2. osaga.

Rahvusvaheliselt reguleerib POS aineid Stockholmi konventsioon, kuhu lisatakse tavaliselt kahe aasta tagant uusi aineid, mis omakorda tekitab vajaduse muuta ka EL POS-määruse IV ja V lisa. Samas rahvusvahelisel tasandil selle jaoks spetsiifilisi suuniseid ette ei anta ning seetõttu on POSid jäätmetes teema, kus vajalikud piirnormid tuleb EL tasandil välja töötada, mis muudabki selle küsimuse väga keeruliseks. POSide piirnorme jäätmetes tuleb kohandada vastavalt teaduse ja tehnika arengutega. Teaduslike ja tehniliste võimaluste arenedes on võimalik muuta piirnorme rangemaks, tagades parima võimaliku inimtervise ja keskkonna kaitse.

Praegu muudetakse POS-määruse lisasid IV ja V õigusliku tavamenetluse käigus, mis tähendab, et määruse lisade muutmine on aja- ja ressursimahukas (EL Nõukogu töögrupid ning seejärel triloogid Euroopa Parlamendiga). Komisjoni ettepanek on selle protseduuri asemel lisade muutmiseks delegeeritud akte kasutama hakata. Töökorralduslikus mõttes on igati loogiline kasutada selleks tõhusamat süsteemi, mida delegeeritud aktid kindlasti on. Samas on siiani määruse IV ja V lisa jäätmetes sisalduvate püsivate orgaaniliste saasteainete sisalduste piirnormide arutelud väga keerulised olnud. Peame oluliseks, et piirnormide kehtestamisel on aluseks teadus-tehniline hindamine, mille puhul lähtutakse tõenduspõhistest andmetest. Eelnevalt tulenevalt on oluline, et ka liikmesriikidel ja huvirühmadel on jätkuvalt võimalik piirnormide kehtestamisel kaasa rääkida avalike konsultatsioonide kaudu ning esitada andmeid ECHA teaduskomiteedele tervise- ja keskkonnariskide ning sotsiaal-majanduslike mõjude hindamise protsessis. Kuna jäätmevaldkonnas on ECHA avalike konsultatsioonide protsess uus, siis liikmesriigi tasandil on oluline õigeid sihtrühmi õigel ajal teavitada, et nad huvi korral saaksid kaasa rääkida.

¹⁴ Püsivate orgaaniliste saasteainete määrus (EL) 2019/1021

Seoses jäätmetehniliste küsimuste hindamise üleviimisega ECHAsse, tuleb ametis ja selle teaduskomiteedes tagada ka vajalikud ekspertteadmised. Näiteks sotsiaal-majandusliku analüüsi komiteele (SEAC) lisandub ettepanekuga praegusest palju laiem töövaldkond, mis nõuab uusi pädevusi. Seetõttu on oluline, et teaduskomiteedesse ekspertide nimetamise protsessis arvestatakse ka lisandunud teemavaldkondadega, et SEACi liikmetel oleks vajalik pädevus anda arvamusi väga keeruliste, spetsiifiliste ning erinevate valdkondade kohta.

6. Arvamuse saamine ja kooskõlastamine

Eelnõu on saadetud arvamuse avaldamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Rahandusministeeriumile ja Justiitsministeeriumile. Seisukohtade koostamisse oli kaasatud Terviseamet. Eelnõud saadeti arvamuse avaldamiseks ka seletuskirja lisa nimetatud huvigruppidele.

Arvamuse saatsid Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Kliimaministeerium, Justiitsministeerium, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Tartu Ülikool. Märkused ja nendega arvestamine on esitatud seletuskirja lisa.